

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунисттер партиясының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1953
октябрь
4
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 194 (2879)
ӨРТӨН 20 КОП.

Көдөз ажил-агыйнын улам ыңайгы хөгжүлдесиниң программасын боттандырырынга совет кижилер бүгү күжүн салырлар (1 арын).
Колхозтар тудугларында (1 арын).
Даштыкы херектер министрлериниң көзүмүзү хуралын чымдырар дугайында Франциянын, Англиянын

болгаш АКШ-тын чазактарынга Совет чазактын нотазы (2 арын).
Чонун хереглелдерин бүрүн хандырар (3 арын).
М. Каваа-Сарыг—Малдын кышкы ажылынга белеткелче кол кичээнге салыр (3 арын).
Г. Балчир, Б. Ондар—Хэй-ниити

чсменилте черлериниң ажылы кажан экинжирил (3 арын).
Редакцияга чагаалар (4 арын).
Кыдатта улус ажил-агыйына тускай эртемнилер белеткел (4 арын).
П. Калинин.—Нийтинин өчүзү—колхозтарны хөгжүлдесиниң үндени (4 арын).

ЭКИ ҮРЕЗИН—БЕДИК ДҮЖҮТТҮН ҮНДЕЗИНИ

«ССРЭ-нин көдөз ажил-агыйнын улам ыңай хөгжүдөр кемчелер дугайында» Совет Эвилелиниң Коммунисттер партиясының Төп Комитетиниң пленумунун доктаалын бүгү совет улустар чангыс үн-биле хүлээп ал турарлар. Көдөз ажил-агыйны бүгү талаалык болгаш шийтпирлиг шынгыс көдүрери массаның амыдырлыгы сонургалынга бүрүнү-биле дүжүп турар. Бүгү совет улустун коммунисттер нийтиелди тургузары дээш демиселинге ол доктаал бирги чергенин уjur-дузалыг. Ол доктаалда ССРЭ-нин көдөз ажил-агыйнын улам ыңайгы хөгжүлдесиниң үнденин айтырлар ажилдап кылдырган, оон бүгү амырларынын эң улук көдүрүшкүнүнүн, көдөз ажил-агыйн продукттарын бүдүрүп үндерин дыка көвүдесиниң оруктары айтылган.

СЭКП ТК-нын пленумунун доктаалын амыдырал кырынга боттандырылган чоскук ийн-үш чылдарынын дургузунда чонун аш-чем продукттары-биле, чик болгаш аш-чем үлестурун чиг-эт-биле четчир кылдыр хандырар болур. Бо сорулгалары төлөптүг күүседирде мал ажылынын эң дүрген көдүрүшкүнүнүң чедиң алыры-биле кады тараанын, техниктиг орайтадыр болгаш ону күскү дондакка чедирип, картофель үрезинерин соокка алзыр, шынарлар дыка кудуладыр чорукка чедирип турарлар. Картофель болгаш тараанын үрезинерин таарышкан складтарга эки кадагалар болгаш оон ажалга зынын контролнын шыгырадыры чугула. Эрткен чылын Барыын-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхоз 50 тонна ажыг тараанын ажаалгазын баксыраткан турган.

1954 чылдын тарылгазынын күрүн планын төлөптүг күүседирде колхозтарга, совхозтарга четчир саныг, эки шынарлыг үрезинерин уруп тургузары-биле кады үрезин фондурларын культура, сорт айы-биле акт өзүгаар колхозтун склад эрлекчи-зинге хүлээди берзе чогуур. Үрезин фондурларын белеткелде ажилдап турар колхозчуларын болгаш механизаторларын ортузунга политик-массалык ажилдарын күштелдирип, колхозтар боттарынын үрезинерин-биле өй-шаанда хандыртылган турарын чедиң алыр дугайында көдөз ажил-ишчилеринге социалисттик чарышты калбартыр херек. Колхозтарын, совхозтарын болгаш МТС-терини агрономдарын бирги чергелиг хүлээлгези—үрезин ажилын шын организастары болур. Партия, совет болгаш көдөз ажил-агыйн органныр бүгү колхозчуларын база совхозтарын, МТС-терин ажилдакчыларынын күжүн болгаш курлавырларын чөп өндөлдөп тургаш, көдөз ажил-агыйн чылын чедиңкинин доозарынче организастыг ажилдарын партиянын болгаш чазактын бедик негелдесиниң денелинге чедирери эрежок чугула. Дүжүттү бедире—чер ажылында кол сорулга болур. Ынчангаш бо талазы-биле сөөлгү үеде партиянын болгаш чазактын ап чорудуп турар дыка чугула болгаш сонгаарлатынмас кемчелерин боттандырып тургаш, келир чылдын бүгү тарылга шөлүндө элекшияллыг чагай дүжүттү чедиң алыры хандырары—тараажыларын хүндүлүг хүлээлгези болур. Эки үрезин—бедик дүжүттүн үнденин болур!

Бистин областын чамдык мурнакчы колхозтары агрохемиктиг негелделерин шынгыс сагып, үрезин участоктарын тускай тургузуп, оон ажаалгазын эки хандырганы-биле райончуткан болгаш бедик дүжүттүг үрезинерин ажаап ал турар. Ылангыя Сут-Хөлдө Киров аттыг, Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук», Улуг-Хемде Димитров аттыг, Мичурин аттыг болгаш Кызыл районда «Тилгелче» колхозтар болгаш «Барлык» совхозу үрезин уруушкунун доозуп турар. Ындыг-даа болза, үрезинерин арылап, уруп алыр ажилдарын темпизи колхозтарда оожум чоруп турар. Октябрь бирээге чедир областын колхозтары келир чылдын бүгү тарылгазынга хереглээр үрезинерин чүгле 61,8 хуун уруп алган. Улуг-Хем, Чаа-Хөл, Өчүр, Барыын-Хемчик, Чөөн-Хемчик райондарын колхозтары болгаш

Областын колхозтарында

Танды районда «Революциянын чабымыжы» колхозун сүт-бараан фермазы саалда сезонунун сес айларында чыл планындан 18 муң литр хөй сүтүг колхозунга берген. Саанчылар инек бүрүзүндө ортумаа-биле 1200 литр сүтүг алганнар.

Барыын-Хемчик районда «Ленин оруу» колхозтун тууйбу бүдүрүлгези (мастери Даркай-оол) 50 муң тууйбу кылдыр оонаалдын 106 хуу күүсеткен. Бүдүрген тууйбузунун шынары багай эвес болганын ажилдын практиказы бүзүредип турар.

Шагаан-Арыг МТС-тин комбайнеру Сандан Мичурин аттыг колхозка «Сталинец-4» комбайн-биле 405 гектарын дүжүдүн ажаап берген азы хүлээлгезин айткан үенин иштинде 112 хуу, а комбайнын нормазын 225 хуу күүсеткен. Ол аразында 220 килограмм кывар чүүлдү камап алган.

Нийтинин малынга кышкы турлагларын таарымчалыг болдуларынга Кызыл районун колхозтары белеткелди күштелдирип турар. Бар кажааларын септевишаан, 10 чаа кажааларын тудуун дооскан, 10 кажааларын кылып турар.

Бин-Хем районун колхозтары келир чылдын тарылгазынга 2422 гектар черни андарган. «Победа» колхозта Плотниковский трактор бригадасы 374 гектар черин чарып районда мурнакчы болуп турар.

Малдын өзери оон чаш төлүн менди алырында деп чүвени Танды районда «Кызыл партия» колхозту кадарчылары Ноокай, Кудрявцев олар меделердиг билип турар. Эрткен чылын ышкыш олар бо чылы төрүүр 100 хойдан-на 120 хураганна алганнар.

Көдөз ажил-агыйнын улам ыңайгы хөгжүлдесиниң программасын боттандырырынга совет кижилер бүгү күжүн салырлар

Кызылдын көдөз районун «ТАРН»-нын XII улуг хуралы көдөз ажил-агый артелиниң кежигүннери СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын улуг сорук киришкенин хүлээп алганнар. Чурукта: «ССРЭ-нин көдөз ажил-агыйнын улам ыңайгы хөгжүдөр кемчелер дугайында» СЭКП ТК-нын Пленумунун доктаалын агитатор Е. Волченков колхозчуларга таныштырып олурары. Чуруу С. Феоктистовтуу.

МТС-терге эеп келген мурнакчылар болуп турар

ТЮРЯ-КУРГАН (Наманган областа). СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын парлаан соонда сөөлгү чылдарда боттарынын тускай эртемнерини айы-биле ажилдавай чораян он-он механикаторлар Тюр-Курган МТС-че бир дугаар эеп келгенер. Амь станциянын трактористеринин саны барык-ла он хуу өскөн.

МТС-че эеп келген трактористериниң дыка хөйү бир дугаар хүнден эгелээш-ле оонаалды чүгле чедиңкинин күүседип турар эвес, харын ажыг күүседип турар. Төп Ферганала хуруктурган черлер андарып турар С. К. Ганбов, М. Саттаров олар ояза шылгарап турарлар. Эш Ганбов кыска хуусаанын иштинде 65 гектар

черин, эш Саттаров — 125 гектар черин андарганнар. Эш А. Султанов хөвө ажаап алыр машинанын кончуг эки механиги болгаш чолаачы болуп шылгараан. «Узбекистан» колхозтун шөлдеринден ол хөвөн ажаап алыр нормазын 115—120 хуу күүседип турар.

(СЭТА).

ЧАНГЫС ЭП-СЕТКИЛДИГ ИЛЕРЭЭШКИН

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). «ССРЭ-нин көдөз ажил-агыйнын улам ыңай хөгжүдөр кемчелер дугайында» СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун төгүлүг доктаалын Улуг-Хем районун ажилчы чоннары бүрүн таныжып эрткен. Амгы үеде ол талазы-биле танылган лекциялары чер болганда калбарып турар.

Совет кижилерин материалдык болгаш культурулук чагай амыдыралын улам чечеткелдеринге партия болгаш чазактын улуг сагыш салышкынынга ажилчы чон бедиктен күш-ажыл-биле харычлаарын чангыс эп-сеткилдиг шийтпир-

леп турар. Колхозтарын кышка белеткелдерин октябрь айда хынамчыл доозар, чылдын тудуг планын ноябрь 15-ке чедир бүрүн күүседир, ол ышкыш келир чылдын дүжүдүгү эки шынарлыг, четчир үрезинерге уруп алыр дээш чонун күш-ажылы мурнукузундан каш кылат бедээ.

Районун Димитров аттыг база Маленков аттыг колхозтарыга болган хуралдарга ол колхозтарын күжү биче, девискээри чангыс, чоок болган ужурунда, оларны кыштырарын колхозчулар саналыга база илередип турган. Моон-биле кады көдөз ажил-агыйнын тускай

эртемин чедиң алырынга күзелни илереткен билдиринкинер көвүдөп турар.

Шагаан-Арыг МТС-тин участок механиги болуп ажилдап турар практиканчы эш Золотухин областын механизация школазынга өөрдирин дилээн. Колхозчу дарганнар-ла, бизанчылардан эртем шингээди алырынга элээн хөй кижилер билдиринкини кириген. Оларнын иштинден областын механизация школазынче чорудары-биле МТС 9 кижини белеткеп турар, а бодунга база-ла элээн каш кижилерин өөрдир деп турар.

(СЭТА).

Колхозтар тудугларында

Тудуг ажылында чедиңкинер

Колхозтарын организас, ажил-агый талазы-биле быжылгаарынга болгаш колхозчуларын материалдык болгаш культурулук амыдыралын улам ыңай бедилдеринге чурталга бажынаарын база бүдүрүлгө, культура-амыдырал тудугларын калбартыры улуг уjur-дузалыг. Ону Сут-Хөл районда Калинин аттыг көдөз ажил-агый артелини кежигүннери эки билип, колхозчу тудугчулар тудуг планын бо аразында чедиңкинин күүседип келген.

Ол колхоз бо чылын 20 чурталга бажынаарын, нийтинин малынга 7 кажаалар тудар планын турган. Колхозтун баштаар черинин дарагы эш Плотников, тудуг бригадасынын бригадир эш Чүлдүм олар чаа тудугларын ажилын боттуп удуруп, чангыс эп-сеткил-биле организастыг ажилдап турар. Оон түнелинде 24 чурталга бажынаары, бир школа, нийтинин малынга 1 чаа кажаалар туттунган. Уруглар элсиз турар бажынын ханазынын гудуу дооступ, оон еске кылыгылары ыргучүлөп турар.

Колхозчу херэженер тудуг ажилында идепкейлиг киришкен, олар 14 муң кезек саманы кылган болгаш 5 ерээл гаражтын ханазын тургузуп алган. Саман-биле кылып турар тудугтун шынары эки. Саман бүдүрүлгө болгаш оон-биле бажын тудууны херэженер мергежиңип, бүдүрер ажил нормазын Ыдык-Хуна, Ымыраа олар ыргучү ажыг күүседип турар.

Партийни политик-кижизидилгелг ажил колхозчу тудугчуларын

ортузунда доктаамал чорутунуп турар. Беседалар, номчулгалар ыргучү болгуп, хана солуну, агитхуудустар үзүктөл чокка үнүп турар. Хана солунунга тудуг ажилын чедиңкинерин болгаш чамдык четпестерин чырыдып турар. Тудуг бригаданын кежигүннеринин ортузунда социалисттик чарыш калбарган, тус-тус бизанчылар бүрүзү бедиктен хүлээлгелерин алган.

Тудуг бригадасынын бригадир эш Чүлдүм бизанчыларын, чазаныкчыларын ажилга хуваарда, оларнын мергежилин болгаш санал күзелни барымдаалап турар. Тудугтун нийти планындан аңгыда, оон квартал, ай санында планын болгаш кижини бүрүзүнүн хүн санында кылыр ажилдарын планын нормалары тургустунган. Ынчангаш тудугчу кижини бүрүзү даарта кандыг ажилдарын күүседирин баш бурунгаар билип турар.

Тудуг бригадасында быжылгатылган автомашинаны болгаш 30 ажилчы ээттарын, тергелерин тудуг ажилыга чөп ажылгап, оларын колхозчулар камныг эдилеп турар.

Демниг күш-ажыл болза, колхозчу тудугчуларын ажилга сонуургалын көдүрүп, оларнын социалисттиг өзү-биле ажилдаарын бедилдип турар. Мурнакчы чорукту непередир, нийтинин херээнге ажыктыг чүүлдерин амыдыралга боттандырар, ажилдын четпестерин дарый чайлады дугайында тудуг бригадасынын кежигүннери тодаргай саналдарын берип турар.

Кызыл туктук бригада

Сталин аттыг көдөз ажил-агый артели Чаа-Хөл районда анык колхозтарын бирээни. Оон төвү кыска үенин иштинде кончуг чараш кудумчулардыг чаа колхозчу суур кылдыр калбарып турар. Бо талазы-биле партия райкомунун болгаш райкукомунун колхозтар аразында шилчир кызыл тугун Сталин аттыг колхозтун эш Суванга удурткан тудуг бригадасынын бедик көдүрүп турары таварыла эвес.

Тудуг материалдарын хынамча-

лыг белеткел, күш-ажылдын организастыын эки хандырганында бо чылдын сөөлгү беш айларында беш чурталганын 13 (оон иштинден саман 7) бажынаарын доозуп, ажилдада кириген, 1 чаа тараа складын база кылган. Ол ышкыш эрткен чылын кылган тудуглардан 10 бажынаарын кырышаан, колхозчуларын өске черлерде туткулаан мурнуку хуу бажынаарын колхоз төвүнче көжүрер ажил база калбарып турар.

Нызыманкай ажилдап турар

Улуг-Хем районда Мичурин аттыг колхозтун тудуг бригадасы бо чылын планда көрдүнгөн тудуг ажилын кыска хуусаада эки шынарлыг доозар дээш улуг күженишкенин ажилдап турар.

Тудугта хереглээр 700 кубометр ыяшты кезип белеткээр тургаш, 750 кубометрин тайгада кезип белеткээр. Чурталганын эрги, чаа 16 бажынаарында 13 бажынаарын туткан, оон иштинден 7 бажынаарын бүрүн

доозуп, ажилдада кириген болгаш айттын бир кажаазын дооскан. Саман бүдүрүлгезинде ажилдап турар бригада 18 муң саманын бүдүрүп үндүргөн. Тудуг бригадасында ажилдап турар 36 колхозчуларын иштинден бизанчылар Сендажы, Айыр-оол, сөөртүкчүлер Дамбуу, Хемер-оол болгаш саман бүдүрүлгезинде Хемерек, Баалдай олар хүн нормазын 125—150 хуу күүседип турарлар.

Херэженер тудуг ажылында

Кызылдын көдөз районда «Совет Тыва» колхозтун тудуунда ажилдап турар ажил-ишчи колхозчу херэженер боттарынга оонааш күлээлгезин ак-сеткилди күүседип турарлар.

Херэженерин бригадасы бо чылын 40 муң саманын бүдүрүп кылышаан, 80 бязанын, 800 дагаанын

ийн кажааларын болгаш колхозтун гаражын саман-биле тудуп кылгаш ажилдап турар.

Саман тудуунда ажилдап турар херэженерин иштинден эштер Н. Сымья, К. Долгар болгаш Д. Каваа олар хүн нормазын 125—150 хуу күүседип, социалисттик чарыштын мурнакчылары болуп турарлар.

